

# Vnější vztahy EU

## Politiky v EU

Mgr. Monika Brusenbauch Meislová, Ph.D.

7. 4. 2020



# Úvod

## Historie SZBP a SBOP - zopakujte si!

- ❑ **4. března 1947** – Smlouva z Dunkerque
- ❑ **17. března 1948** – Bruselský pakt
- ❑ **1950** – Plevenův plán
- ❑ **4. dubna 1949** – Vytvoření NATO
- ❑ **23. října 1954** – Vytvoření Západoevropské unie
- ❑ **červenec 1970** – Davignonova zpráva (definice podoby budoucí evropské politické spolupráce)
- ❑ **1. července 1987** – V platnost vstoupil Jednotný evropský akt
- ❑ **1. listopadu 1993** – V platnost vstoupila Maastrichtská smlouva (trojdimenzionální pojetí politik - založení SZBP)
- ❑ **1. května 1999** – V platnost vstoupila Amsterodamská smlouva
- ❑ **1. února 2003** – V platnost vstoupila Smlouva z Nice (vznik EBOP)
- ❑ **16. prosince 2002** – Berlin Plus
- ❑ **12. července 2004** – Vznik Evropské obranné agentury (EDA)
- ❑ **21. prosince 2009** – Lisabonská smlouva nabývá platnosti
- ❑ **2. listopadu 2010** – Britsko-francouzská dohoda o vojenské spolupráci
- ❑ **31. března 2010** – Zánik Západoevropské unie



# Úvod

- **19. – 20. prosince 2013** – Jednání Evropské rady v Bruselu, oživení debat o evropské obraně
- **6. dubna 2016** – Evropský rámec pro boj proti hybridním hrozbám
- **8. července 2016** – Společné varšavské prohlášení NATO a EU
- **16. září 2016** – Bratislavský summit
- **14. listopadu 2016** – Ministři obrany členských zemí se shodli na soběstačnější EU v oblasti obrany
- **17. listopadu 2016** – Zveřejnění globální strategie bezpečnosti a obrany EU
- **22. listopadu 2016** – Europoslanci přijali zprávu o bezpečnostní a obranné politice
- **30. listopadu 2016** – Evropský obranný fond
- **1. března 2017** – Představení Bílé knihy
- **6. března 2017** – Ministři zahraničí souhlasí se zřízením stálého velitelství evropských misí
- **24. – 25. března 2017** – Římský summit a Římská deklarace
- **7. června 2017** – Diskuzní dokument Budoucnost evropské obrany
- **9. června 2017** – Konference o obraně v Praze



# Úvod

- **13. července 2017**– francouzsko-německý obranný summit
- **26. července 2017** – Projev francouzského prezidenta Emmanuela Macrona na pařížské Sorbonně
- **11. prosince 2017** – Rada EU aktivuje stálou strukturovanou spolupráci (PESCO)
- **6. března 2018** – Rada EU se za účasti ministrů obrany poprvé schází ve formátu PESCO
- **březen 2018** – schválena první vlna projektů v rámci PESCO
- **22. května 2018** – Rada EU a Parlament předběžně schvalují Evropský program rozvoje vojenského průmyslu pro období 2019-2020
- **28. – 29 června 2018** – Evropská rada se shoduje na dalších reformách v oblasti obrany
- **10. července 2018** – Společné prohlášení NATO a EU
- **listopad 2018** – Ministři obrany zemí visegrádské čtyřky rozhodli o zformování další battlegroup, která by měla být schopná pohotovosti v roce 2023
- **listopad 2018** – schválena druhá vlna projektů v rámci PESCO
- **16. – 17. února 2019** –55. ročník Bezpečnostní konference v Mnichově
- **5. březen 2019** – Macronova vize Evropy (otevřený dopis zveřejněný v předních evropských denících)
- **6. září 2019** – Rada EU se shodla na vytvoření „Multinational Helicopter Training Center,“



# SZBP a Lisabonská smlouva

- **Cíle:** zachovávat mír a posilovat mezinárodní bezpečnost, podporovat mezinárodní spolupráci, rozvíjet a upevňovat demokracii, zásady právního státu, dodržování lidských práv a základních svobod
- **EBOP změněna na SBOP**
- **Posílení politiky:**
  - **Lisabonská smlouva** – snaha o vyšší koherenci a efektivnost:
  - **LS potvrdila pozici Evropské rady i akcent kladený na roli členských států, ale přesto:**
- **A) Post Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku** / místopředsedy Evropské komise (The High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy /Vice President of the European Commission (HR/VP)
- **B) Pozice Evropské služby pro vnější činnost** (The European External Action Service), jež má podporovat HR/VP

# Nástroje SZBP

- **Společné strategie** (obecný rámec pro dlouhodobější vztahy EU ke třetím zemím nebo jiným regionům; realizovány pomocí společných postojů a akcí)
- **Společný postoj** (definice postoje EU k určité zahraničně-politické otázce; týkají se vždy jednoho konkrétního problému třetího státu nebo regionu; závazné pro všechny členy EU)
- **Společné akce** (jejich prostřednictvím se EU aktivně účastní v zahraničí, slouží k implementaci konkrétních opatření zahraniční politiky, např. sankce vůči třetím zemím nebo vysílání volebních pozorovatelů)

Pro přijetí rozhodnutí je potřeba souhlas všech členských států EU (kromě procedurálních záležitostí).

Členský stát dále může využít princip tzv. **konstruktivní abstinence**  
(možnost vyslovit nesouhlas s konkrétní aktivitou v oblasti SZBP a  
současně nezablokovat tuto aktivitu na úrovni EU vetem)

# Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy

- **Josep Borrell:** od prosince 2019
- Federica Mogherini (2014-2019)
- Catherine Ashtonová 2009 – 2014
  
- → *Javier Solana (High Representative for the Common Foreign and Security Policy, Secretary General of the Council of the European Union)*
  
- Jmenován **Evropskou radou** (kvalifikovanou většinou) se souhlasem předsedy Komise



# Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

## Široké spektrum odpovědnosti:

- 1) Provádění Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU, včetně návrhů na její rozvoj a jejich implementaci; = má být zárukou konzistentnosti a efektivity
- 2) Jménem EU vede politický dialog se třetími státy a vyjadřuje postoje Unie v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích;
- 3) Předsedá Radě pro zahraniční věci (i ve formátu ministrů obrany či rozvojové pomoci) – 1 x měsíc, účast zasedání Evropské rady = Zpráva o SZBP
- 4) Místopředseda Evropské komise zodpovědný za koordinaci vnějších vztahů Unie, včetně rozvojové a humanitární pomoci
- 5) Vede Evropskou službu pro vnější činnost



# Evropská služba pro vnější činnost (EEAS)



- **Diplomatická služba** → podpůrný orgán, nedisponuje rozhodovací pravomocí; její aktivity nesmí zasahovat do kompetencí EK
- **Hlavní fce:** výpomoc a podpora EK, respektive Vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku v jeho kompetencích a povinnostech
- Snaha o jednotný postoj Unie ve vnějších otázkách – „evropský hlas“, snaha o maximální zkušenost a profesionalitu
- Ústředí Brusel + 139 Delegací a Úřadů Evropské unie po světě

**Témata, jimž věnuje pozornost:** občanská válka v Sýrii, boj proti terorismu, migrace a uprchlíci, globální klimatická změna, globální epidemie (např. koronavirus, ebola), ekonomická krize, nestabilita v blízkém okolí EU (Ukrajina, Lybie, Sahel), dříve iránský jaderný program, Islámský stát ISIS/ISIL, Irák, námořní pirátství, Blízkovýchodní mírový proces, chudoba ve světě....

# EBOP/SBOP

- **Zvláštní postavení v rámci politik.**
- = vytvořena jako reakce na nestabilitu na Balkáně a problematické posilování tzv. evropského pilíře uvnitř NATO.
- **1993:** Na základě Maastrichtské smlouvy byla založena Evropská zahraniční a bezpečnostní politika (EZBP).
- **1999:** V reakci na britsko-francouzskou deklaraci ze Saint-Malo (1998) byla založena Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP).
- **Od Lisabonu SBOP:** zahrnuje spolupráci v oblasti vojenství a zvládání krizí v rámci širší SZBP.
- **Typické využití SBOP:** akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise rojových sil nasazované při vzniku krizí, např. mise pro prosazování míru, stabilizační operace po ukončení konfliktů.

**Zvláštní pravomoci** - (článek 24 SFEU)

**Bezpečnostní strategie pro Evropu**

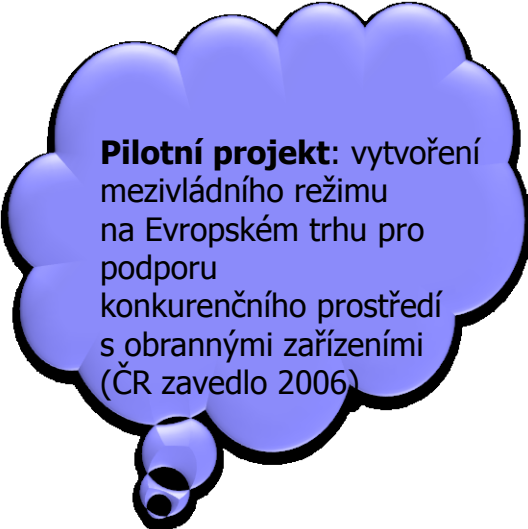
**Více možností financování** (rozpočtové i mimorozpočtové)

**Jednomyslnost** (s výjimkou záležitostí týkajících Evropské obranné agentury a stálé strukturované spolupráce, kde se hlasuje kvalifikovanou většinou)

**Ústřední role: Politický a bezpečnostní výbor** (obvykle označovaný francouzskou zkratkou COPS nebo PSC)

# Evropská obranná agentura (EDA)

- Ustanovena 2004
- **Cíle:** poskytovat právní a institucionální rámec pro spolupráci na rozvoji jejich obranných schopností
- EDA spadá pod dohled Evropské rady (od ní dostává úkoly)
- EDA je řízena **řídícím výborem** (v čele viceprezident Evropské komise a ředitel EDA Josep Borrell)
  - Řídící výbor zasedá ve složení ministrů obrany, národních ředitelů pro vyzbrojování, národních ředitelů pro výzkum a vývoj a nebo ve složení politických ředitelů.
- Běžný chod je řízen **výkonným ředitelem** (Olli Ruutu, od 1. 2. 2020)



**Pilotní projekt:** vytvoření mezivládního režimu na Evropském trhu pro podporu konkurenčního prostředí s obrannými zařízeními (ČR zavedlo 2006)

# Evropská obranná agentura (EDA)

## Hlavní úkoly EDA:

- přispívat k určení cílů vojenských schopností zemí EU a hodnotit závazky týkajících se schopností,
- podporovat harmonizaci operativních potřeb (např. podporou a koordinací harmonizace v oblasti vojenských potřeb nebo podporou nákladově efektivních a účinných výběrových řízení určování a šířením osvědčených postupů),
- navrhovat projekty pro plnění cílů z hlediska vojenských schopností a zajišťovat koordinaci programů prováděných zeměmi EU,
- podporovat výzkum v oblasti obranných technologií a koordinovat a plánovat společnou výzkumnou činnost,
- přispívat k posílení průmyslové základny EU v oblasti obrany a pro zlepšení účinnosti vojenských výdajů,
- usilovat o soudržnost s jinými politikami EU, pokud mají dopad na obranné schopnosti,
- podporovat hlubší spolupráci v oblasti obrany mezi zeměmi EU,
- poskytovat podporu operacím SBOP

# Civilní a obranné mise EU



- SBOP umožňuje vysílat vojáky a civilní experty do krizí zasažených regionů
- Od roku 2003 více než 30 misí v rámci SBOP
- Závazky členských zemí vůči NATO nezměněny, jednotky sestavovány ke konkrétnímu úkolu
  
- **Cíle misí:**
  - Posilování právního státu
  - Reforma bezpečnostního sektoru, včetně výcviku vojenských a policejních jednotek
  - Pozorovatelské mise
  - Boj proti námořním pirátům
  - Podpora doručení a distribuce humanitární pomoci v krizových oblastech

Short video on EU election missions here:

[https://www.youtube.com/watch?v=gKetrJV\\_o0I](https://www.youtube.com/watch?v=gKetrJV_o0I)

Video



[Více informací o misích EU naleznete na tomto odkazu](#)

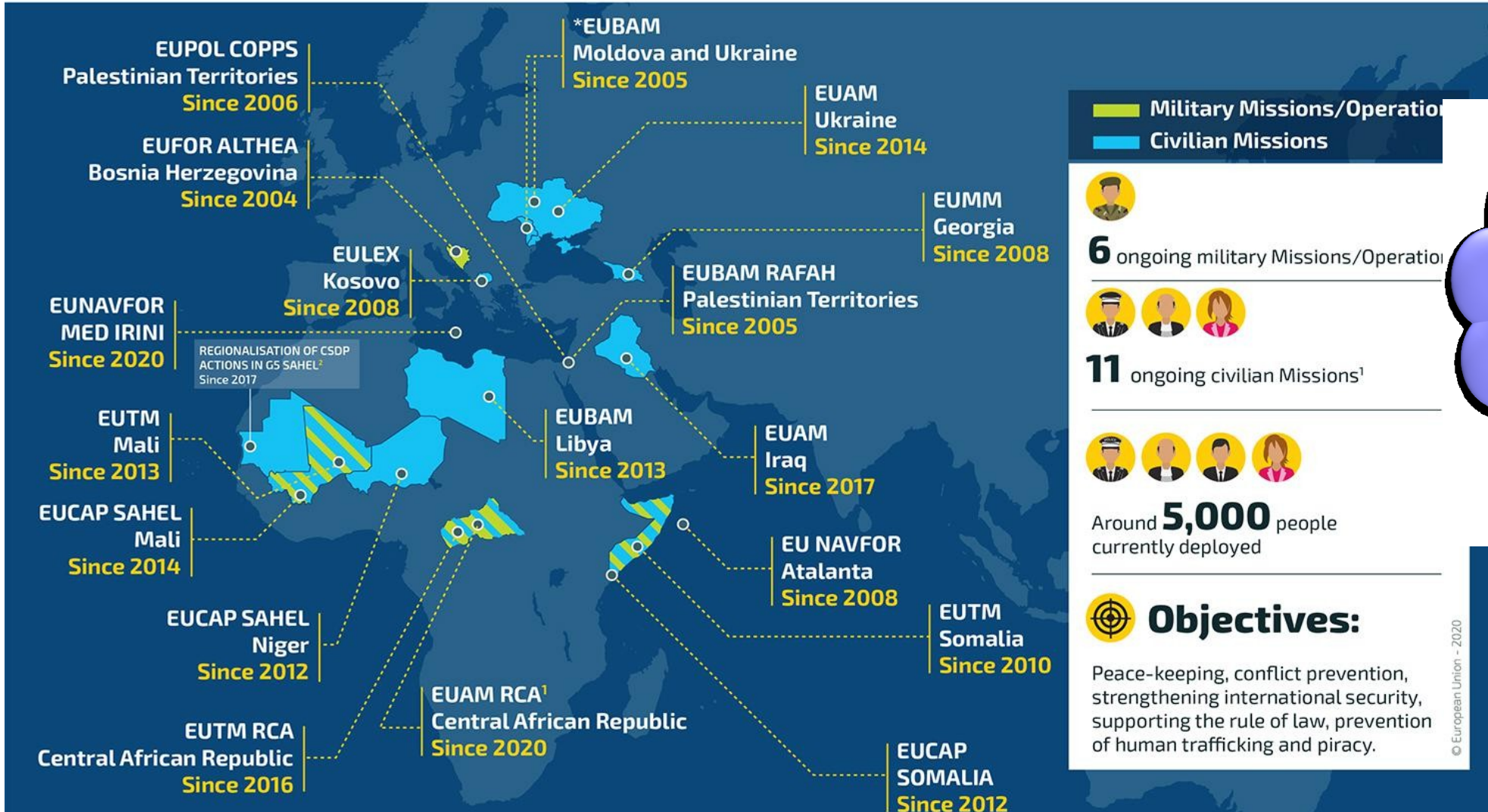
# Civilní a obranné mise EU

- **Květen 2018:** závěry Rady o posílení civilní společné bezpečnostní a obranné politiky (opatření s cílem dosáhnout toho, aby byla civilní SBOP v praxi efektivnější).
- **Listopad 2018:** závazek Rady a členský států k posílení civilních misí SBOP.





# EUROPEAN UNION CSDP MISSIONS AND OPERATIONS 2020



**6** ongoing military Missions/Operations

**11** ongoing civilian Missions<sup>1</sup>

Around **5,000** people currently deployed

**Objectives:**  
Peace-keeping, conflict prevention, strengthening international security, supporting the rule of law, prevention of human trafficking and piracy.

© European Union - 2020

**Aktuálně 11 civilních misí + 6 vojenských misí/operací Evropa, Afrika i Blízký východ**

<sup>1</sup>This Mission is not managed within CSDP structures, but its objectives are very similar to the other Missions, so we include it here

<sup>2</sup>Full operational capacity of EUAM RCA is planned for June 2020.

<sup>3</sup>The Regional Advisory and Coordination Cell is a CSDP action which facilitates EU support to security and defence cooperation amongst G5 Sahel countries (Mauritania, Mali, Burkina-Faso, Niger and Chad).

# Vztah EBOP/SBOP a NATO

- Jak vyřešit překrývající se členství SBOP a NATO? Jak vymezit pole působnosti?
- **Formální úprava vztahů:**
  - Od 6.12.2002 soustava Berlín Plus (včetně NATO-EU Declaration on a European Security and Defence Policy)
- EU přístup ke kapacitám NATO, přístup k SHAPE
- **Pravidelné meetingy** (COPS, Severoatlantická rada)
- **Primární úroveň spolupráce:** crisis management (Západní Balkán, Afghánistán), politické konzultace (krize na Ukrajině, Libye, Blízký východ...), rozvoj schopností (NATO-EU Capability Group), hybridní hrozby, terorismus, energetická bezpečnost, kybernetická bezpečnost....
- **Problémy:** výměna informací, napjaté vztahy mezi členskými zeměmi (např. Turecko a Kypr)
- **Umělá bipolarita? Spojené nádoby?**





# Aktuální dění

## Formující vlivy/impulsy

- **Otázka odklonu USA od EU v otázkách bezpečnosti**
  - Izolaconismus Trumpovy administrativy
  - zdrženlivý přístup k tradičnímu bezpečnostnímu rámci NATO
  - neplnění závazků členských států NATO ohledně výdajů na obranu
- **Ukrajinská krize**
- **Hybridní hrozby**
- **Migrační krize**



- Červenec 2016: společné prohlášení EU a NATO z Varšavy z července roku 2016
- Září 2016: Bratislavský summit
- 2017: zahájení PESCO

# Aktuální dění: PESCO

- strukturovaná spolupráce v obraně (Permanent Structured Cooperation on security and defence)
- spuštěna v prosinci 2017
- **Cíl:** společný, lépe synchronizovaný rozvoj obranných schopností zúčastněných států a větší investice do společných projektů → měl by vést k navýšení operační připravenosti a příspěvku členských států bezpečnosti a obraně Evropy
- Zapojeno 25 členských zemí.
- V rámci PESCO členské státy navrhují projekty, které mohou napomoci posílení evropských obranných schopností. Rada schvaluje projekty, které jsou v rámci PESCO realizovány. Různých projektů PESCO se tak účastní různé státy (státy se mohou zapojit do libovolného množství projektů)



# PERmanent Structured COoperation

PRVNÍCH  
17 PROJEKTŮ:

Stálá strukturovaná spolupráce

★ Vojenská mobilita



★ Evropské lékařské velitelství



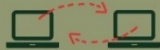
★ Středisko pro výcvikové mise EU



★ Kybernetické týmy rychlé reakce CRRTs



★ Platforma pro sdílení informací o kybernetických hrozbách



★ Evropské zabezpečené softwarové rádio ESSOR



★ Evropský logistický uzel



★ Vývoj obrněných bojových vozidel



★ Operační středisko pro reakci na krize



System strategického velení a řízení pro mise SBOP ★



Nepřímá palebná podpora EuroArtillery ★



Soubor vojenských schopností pro pomoc při katastrofách ★



Energetické zabezpečení operací ★



Výcvikové certifikační středisko pro evropské armády ★



Námořní systémy pro protiminová opatření ★



Kontrola a ochrana přístavů a pobřeží ★



Modernizace systému námořního sledování ★

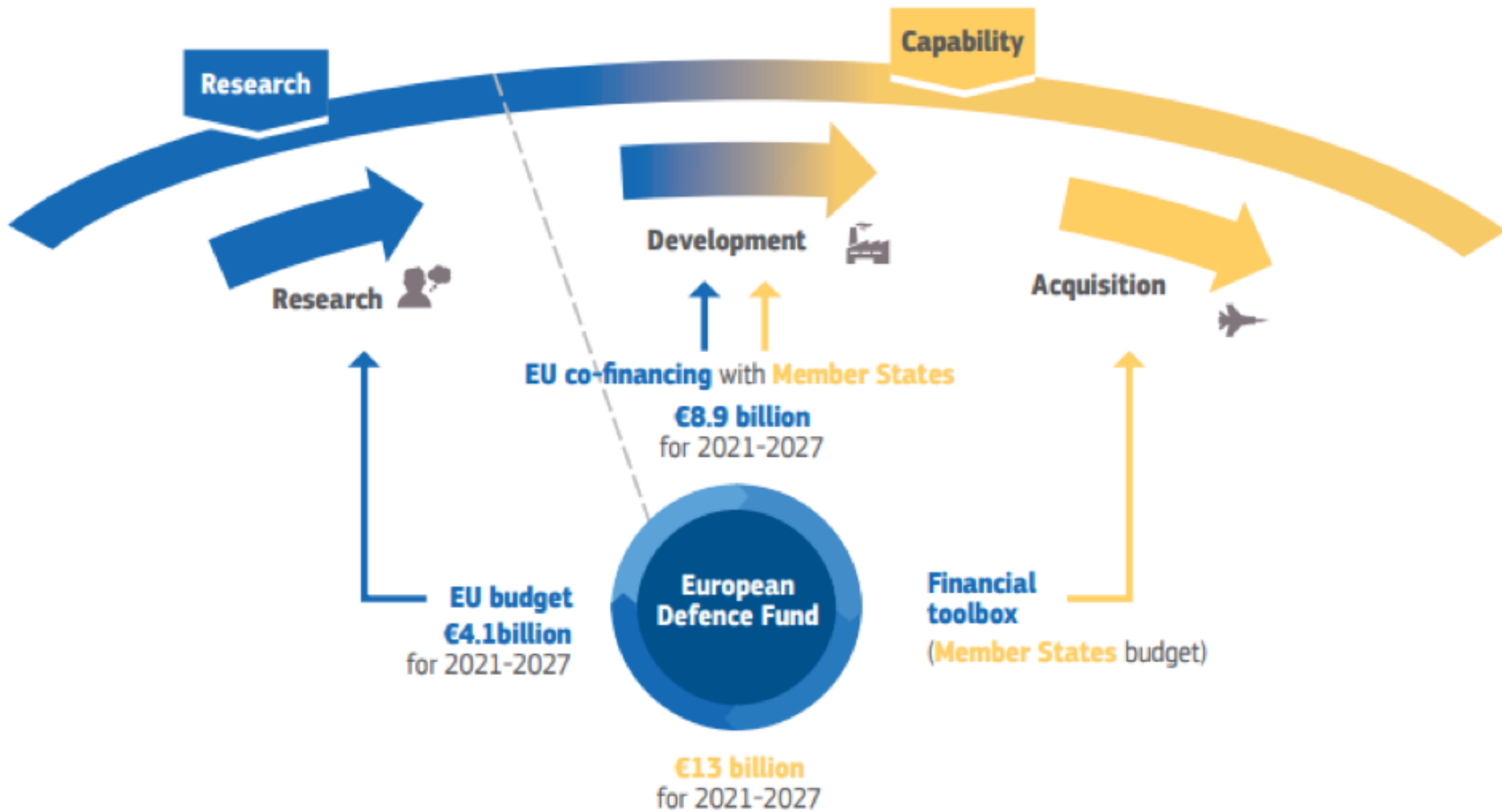
# Aktuální dění: PESCO

2017: Evropský obranný fond



\*establishing a **common framework** for independent projects and providing back office







# Aktuální dění

- 2017: dlouho očekávaná Bílá kniha → pět obecných scénářů možného vývoje evropské integrace

|   |   |   |
|---|---|---|
|    | <p><b>Carrying On</b><br/><i>The EU27 focuses on delivering its positive reform agenda</i></p>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>+ The positive agenda of action continues to deliver concrete results</li> <li>+ The unity of the EU at 27 is preserved</li> <li>- The unity of the 27 may still be tested in the event of major disputes</li> <li>- The gap between promise and delivery will only progressively be closed if there is collective resolve to deliver jointly</li> </ul>   |
|    | <p><b>Nothing but the Single Market</b><br/><i>The EU27 cannot agree to do more in many policy areas beyond key aspects of the single market</i></p>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>+ Decision-making may be simpler to understand</li> <li>- It becomes harder to address issues of concern to more than one Member State and therefore the gap between expectations and delivery widens on common challenges</li> <li>- Citizens' rights guaranteed under EU law may become restricted over time</li> </ul>  |
|    | <p><b>Those Who Want More Do More</b><br/><i>The EU27 proceeds as today but allows willing Member States to do more together in specific areas</i></p>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>+ The unity of the EU at 27 is preserved while progress is made possible for those who want more</li> <li>+ The gap between expectation and delivery closes in countries who want and choose to do more</li> <li>- Questions arise about the transparency and accountability of the different layers of decision-making</li> <li>- Citizens' rights guaranteed under EU law vary depending on where people live</li> </ul> |
|   | <p><b>Doing Less More Efficiently</b><br/><i>The EU27 focuses on delivering more and faster in selected policy areas not acting in where it is perceived not to have an added value</i></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>+ European citizens feel that the EU is only acting where it has real added value</li> <li>+ A clearer focus of resources and attention on a number of selected domains helps the EU27 to act faster</li> <li>- The EU at first has difficulty in agreeing which areas it should prioritise</li> </ul>   |
|  | <p><b>Doing Much More Together</b><br/><i>Member States decide to do much more together across all policy areas</i></p>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>+ There is far greater and quicker decision-making at EU level</li> <li>+ Citizens have more rights under EU law</li> <li>- Parts of society which feel that the EU lacks legitimacy or has taken too much power away from national authorities risk being alienated</li> </ul>  |



# Aktuální dění

- diskuzní dokument **Budoucnost evropské obrany** (*Reflection paper on the future of European defence*)
- tři scénáře.

|   | Principles  | Actions   | Capabilities  | Efficiency   |
|---|---|---|---|--|
| Scenario (a) Security & Defence Cooperation | The EU complements Member State efforts, solidarity remains ad hoc and interpreted individually by Member States  | Capacity-building missions, small crisis management operations, greater exchange of intel, EU support to Member State resilience. EU-NATO cooperation continues as it is now.   | Capacity-building missions, small crisis management operations, greater exchange of intel, EU support to Member State resilience. EU-NATO cooperation continues as it is now. | Initial economies of scale.  |
| Scenario (b) Shared Security and Defence    | EU supplements Member State efforts, operational and financial solidarity between Member States becomes the norm. | Crisis management, capacity-building & protection at internal-external nexus. Member States monitor/assist each other on cyber & share intel, European Border and Coast guards protect external borders. EU-NATO coordinate on full spectrum of hard/soft security areas.   | Joint financing of key capabilities and joint purchase of multinational capabilities supported by the European Defence Fund; Common planning and development of value chains. | Considerable economies of scale in defence market at European scale, favourable financing conditions across the defence supply chain.  |
| Scenario (b) Common Defence and Security    | Solidarity and mutual assistance, common defence as foreseen by the Treaty.                                       | Demanding executive EU-led operations; joint monitoring/assessment of threats and contingency planning. EU level cyber security; European Border and Coast Guards rely on standing maritime forces and European intelligence assets such as drones/satellites; European civil protection force. Complementing NATO, Europe's Common Security and Defence would enhance Europe's resilience and protect against different forms of aggression against the Union. | Common financing and procurement of capabilities supported by the EU budget. Technological independence.  | Efficient defence spending through more economies of scale, specialisation, sharing of expensive military assets and technological innovation aimed at reducing defence costs, and becoming better equipped to face international competition. |



# Aktuální dění

- 2017: Projev francouzského prezidenta Emmanuela Macrona na pařížské Sorbonně





# Aktuální dění

- 2018: ministři obrany poprvé ve formátu PESCO
- **Budoucnost evropské obrany a bezpečnosti?**



**Děkuji Vám za pozornost!**

[brusenbauch.meislova@mail.muni.cz](mailto:brusenbauch.meislova@mail.muni.cz)